

آئینی از اوگاندا

- * جشن هنر نهم
- * رقص و تئاتر افریقا
- * شیراز - سرای مشیر

● در بیشتر آثار نمایشی افریقا، افسانه‌ها، سنت‌ها و آئین‌ها جای ویژه‌ای دارند و این شخصیت خاصی را برای تئاتر افریقائی می‌سازد. نمایشی که از فرهنگ سرزمینی ریشه می‌گیرد و با آداب خاص مردم آن می‌آمیزد.

نمونه‌ای از این گونه نمایش را گروه «سروماگا» از کشور اوگاندا با نام «رنگاموی» در شکل تئاتر همراه با رقص و آواز در سرای مشیر اجرا کرد. کارگردانی این نمایش را «رابرت سروماگا» به عهده داشت.

«رنگاموی» یک آئین بدوی یا تنها نمایش سنت‌ها و آداب ویژه‌ی مردم اوگاندا نیست، بلکه نمایشی است که با قوانین هنر تئاتر سر و کار دارد. در اجرای آن بديهه سازی نمی‌شود، بلکه متن نمایشی دنبال می‌شود و تمام عوامل به کار رفته در آن برای اجرا در صحنه‌ی نمایش تنظیم شده است. بنابراین تئاتر امروز افریقا است و نشانه‌ی فرهنگ کنونی مردم اوگاندا.

متن نمایش «رنگاموی» نوشته‌ی «رابرت سروماگا»، یک داستان آئینی است که در آن درونمایه‌ی اصلی معنویت‌های انسانی در مقابل مادیات دنیایی است و این در قالب افسانه‌ای می‌آید که از یک سو بیان‌کننده‌ی اعتقادات معمول و خرافی اجتماع است و از سوی دیگر نمایشگر اندیشه‌ای که این مسائل را نمی‌پذیرد.

«رنگاموی» نام مردی است که در گزینش آئین سنتی، و رفتار انسانی تردید دارد. و بعد از گذراندن ماجراهایی بسیار، رفتار انسانی را بر می‌گزیند و نشانه‌ی موجودیت چنین آدابی را می‌کشد.

مضامینی که در این نمایشنامه وجود دارند همه در مقابله با یکدیگر عنوان می‌شوند، چون پاکی و ناپاکی، مادی و معنوی و نظیر آن که همه نشان از

وجود برخورد‌های ذهنی در فرهنگ امروزی اوگاندا دارد.

● «رابرت سروماگا» در اجرای نمایش نیز چون گزینش داستان، سنت‌ها، اعتقادات، و آئین‌های معمول را به کار می‌گیرد، ولی در شکل نمایشی آنها به صحنه پردازشی و قرارهای تئاتری توجه می‌کند، بطوری که انضباط «نمایش دادن»، حفظ شود.

در اجرای نمایش او رقص و به ویژه آوازه‌ها ارزش بسیار دارند و به راستی مؤثرتر و گیراتر از متن خوانی نمایش هستند و برتری صداهای خوب، موسیقی اصیل افریقائی و حرکات موزون بدن بخاطر رابطه‌ی حسی و انسانی که ایجاد می‌کنند، در کار این گونه نمایش‌ها انکار ناپذیر است.

بهر حال تئاتر و رقص آفریقایی در اجرای پرشور و مؤثرش خالی از اشکال هم نبود. به این معنی که مثلاً برای نشان دادن دو کودک دوقلو در نمایش، از دو قطعه پارچه‌ی پیچیده استفاده می‌شود که اتفاقاً در صحنه‌ی زاده شدن آنها بسیار زیبا و باور کردنی است، اما وقتی پارچه‌ها را به جای دو کودک به نیزه می‌کنند، اشک‌های واقعی بازیگران و این حالت «ملودراماتیک» اجباری و بیهوده را نمی‌توان باور کرد. شاید این تنها ایراد نمایش، زاینده‌ی تلفیق جا نیافتاده‌ی آئین‌های مذهبی با نمایش امروزی در کار «رابرت سروماگا» باشد.

بازی در نمایش «رنگاموی» بسیار مهم است و بازیگران می‌بایست خواننده، رقصنده و حتی نوازنده باشند، چرا که بیشتر مفاهیم در این نمایش از طریق آواز و رقص و ضرباهنگ بیان می‌شود و به راستی بازیگران این نمایش با چهره‌های جذاب و اندام‌های زیبا، از صدای خوش و فرمش کافی برای انجام حرکات مختلف نمایش نیز بهره‌مند بودند. ●